

АНАЛИТИКА НА АФИЦИРУЕМОСТТА: ОКОЛО ПРОБЛЕМА ЗА ФЕНОМЕНОЛОГИЧЕСКОТО НЕСЪЗНАВАНО

Деница Ненчева, Десислав Георгиев
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Още от началото на ХХ век въпросът за съзнателността и несъзнаваното се оказва невралгична точка в интердисциплинарните дебати, които продължават и до днес. Тръгвайки от историята на засрещанията между психоанализата на Зигмунд Фройд и зрялата феноменология на Едмунд Хусерл, настоящият текст предлага своеобразен подстъп към проблема, разполагайки го в особеното теоретично пространство, формирано от диалога *между* двамата мислители. За да направи това, статията залага на скицирането на една *аналитика на афицируемостта*, която дава шанс за преосмислянето на ключови понятия като *несъзнавано*, *изтласкване* и *памет*, а от там и възможност за феноменологически проблематизации на различни форми на травматичен опит.

Ключови думи: феноменология; афицируемост; афективност; несъзнавано; Хусерл; Фройд

Феноменологизиране на несъзнаваното: един продължаващ диалог

Въпросът за отношението между интенционалната аналитика, развивана от Хусерл, в която се привилегирова общата сфера на „будността“ и „несъзнаваното“, което започва да играе все по-важна роля в появяващите се в началото на ХХ век разклонения на „дълбинната психология“, е поставен на разглеждане още от Ойген Финк през 30-те години на миналия век. В краткото приложение ХХІ към §46 на „Кризата на европейските науки и трансценденталната феноменология“ Финк отбелязва, че от елементарните интенционални анализи, през проблематизирането на универсално субективната даденост на света, към интенционалната теория за „несъзнаваното“ стои „дълъг методически път“, който предстои да бъде изминат. За него обаче това е една *възможна насока*, която би дала шанс за достигане до възможността всички онези разнородни проблеми, полагани в общата рубрика с название „несъзнавано“, да бъдат подобаващо схванати в техния *същински проблемен характер* и от там – да бъдат изложени в методически задоволителна форма. Едно движение на научната рефлексия, което изисква като отправна точка

последователната аналитика на „осъзнатостта“, в която „нещата и самият свят в промяната на субективните релативности да се схванат като цялостни образувания на субективни синтези (Bewusstheit)“ (Fink 1998, 107).

Както многократно отбелязва Хусерл, феноменологическата перспектива се основава на радикалното преодоляване на *наивността* на естествената нагласа, която фундаира в почти еднаква степен научна и преднаучна рефлексия, ординерно и екстраординерно мислене, задържайки ги потопени в пределите на „недвусмисления-живот-в-нещата“. По същия начин оставането при „баналната теория на несъзнаваното“, както я определя Финк, означава оставане в пределите на едно *наивнотеоретично* отношение към изследваните феномени. Основният проблем в общата теория на тогавашната „дълбинна психология“, който може да бъде доловен от феноменологическата нагласа, е, че тя се впуска надълбоко: „в тези интересни, всекидневно преддадени феномени, вкарва в действие една индуктивна емпирия, изгражда конструктивни „обяснения“ и при това мълчаливо постоянно бива водена от една наивно-догматична *имплицитна теория за съзнанието*, от която винаги се ползва, колкото и да се дистанцира от възприетите във всекидневна познатост феномени на съзнанието“ (ibid, 108).

Оставяйки настрана критиките, които могат да бъдат отправени към ендогенните проблеми, стоящи в основата на „митическите“ теории за истинската „същност на живота, независимо дали става дума за натуралистичния механизъм на „либидото“, или пък за една „динамика“ на нагоните и инстинктите“ (ibid, 108), проявяваща се във феномените на „несъзнаваното“, Финк, удържа чисто феноменологическата перспектива, от която насочва и специфицира своите възражения. Наивността, която се визира в случая, е *философска наивност* и може да бъде открита на нивото на предпоставките, които стоят пред всяко теоретизиране, приемащо за очевидно що е „съзнавано“ и „съзнание“. По този начин биват пропуснати експлицитната *тематизация* и *демаркация* между същностните структури и съдържания на тези два „топоса“, както би ги нарекъл Фройд. Именно поради това е нужна феноменологическа теория, която разрушава привидността за типичната познатост и непосредствената даденост на съзнанието, която дори и в научните теории, функционирайки като „имплицитна теория за съзнанието“, се припокрива с онази „груба“ артикулация, която удовлетворява нуждите на всекидневния живот.

Поставяйки въпроса за отношението между феноменология и дълбинна психология, зад която се долавя отчетливо Фройдовата психоанализа, Финк не предзадава интенционалната аналитика като решение на всеки проблем пред теориите за несъзнаваното, а като един подстъп, който предстои да бъде развит:

„Ала дали „несъзнаваното“ подлежи на разгълкуване с методическите средства на интенционалния анализ, ще се види единствено в самия процес на работно овладяване на този проблем“ (ibid, 109).

Тук обаче няма да се обръщаме към реконструирането на стъпките и ориен-

тирите в този дълъг диалог, случил се в годините, последвали призива на Финк, и който със запазена интензивност продължава и днес.¹⁾ Вместо това, удържайки историята на инсценираните срещания между двамата мислители като фон, в този текст ще насочим изследователския фокус към някои аспекти от проекта за трансцендентална феноменология на Хусерл. Този поглед към класическата феноменология ще бъде придружен от допълнителни препратки към някои от ключовите моменти на Фройдовата психоанализа. Така проблематизацията ще лавира между феноменологическия прочит на психоаналитични постановки като тази за несъзнаваното и на собственото им феноменализиране.

Върху проблема за паметта, феноменологическото несъзнавано и афективната живост

Мотивът за несъзнаваността собствено присъства в тематичния интерес на Хусерл още около времето на небезизвестните ръкописи от Бернау²⁾, посветени на времето (и индивидуацията). Там обаче той бива засегнат в малко по-различен порядък, най-вече по линия на проблема за безкрайния регрес по стъпките на времевата конституция и (отхвърлената) възможност за съществуването на фундаментални несъзнателни процеси. От там насетне темата присъства отчетливо в аналитичния интерес както на класически фигури в полето на феноменологията като Мерло-Понти, Дерида, Анри и др., така и в работата на съвременни мислители и практики като Томас Фукс и Юрген Щрауб. В българския контекст диалог между феноменологията и психоанализата с фокус върху несъзнаваното бива инсцениран от Светлана Събева (ср. Sabeva, 1998). Интерпретациите на феноменологическото несъзнавано обикновено го разполагат на равнището на психоаналитичното *предсъзнавано*. То обаче, оперирайки заедно с възприятието, е винаги по особен начин „вклинено в“ или трансверсално на несъзнаваното, правейки го „податливо на случванията и ефектите от будния живот“ (Smith 2012, 175).

Разработките на късния Хусерл отразяват особеното богатство на афективния живот. Генетичният прочит на егологията вече разкрива Аза не като празен полюс, а като *носител на хабитуалности*, придобити в хода на една персонална история (ср. Georgiev 2020, 101; Husserl 1977, 66). В този контекст пасивното или активното конституиране на предметен смисъл бива основано на взаимопроникващи се синтетични отношения, заставащи на прага на съзнанието:

„Може да се говори за непрестанен генезис в живота настояще в задния план на активната интенционалност, както и за генезис на интенционалната история на този заден план, т.е. за темпоралната стратификация на неговото утаяване в Аза или хабитуализация“ (Rabanaque 2017, 30).

Преосмислянето на аналитиката на чувствата, афектацията и афективността се оказват съществен компонент на това методично разпитване. Ключови за него са аспектите на *първичната пасивност* и *първичното хиле*.

Разкриването на отделните слоеве на световата конституция в ходовете на генетичния анализ очертава подслон от времеви синтези, гарантиращи континуалността на опита; той бива последван от този на асоциативно синтезиран материал, благодарение на който може да възникне задният план вследствие на организирането на хилетичните данни – именно той овъзможнява и сърцевината на предния план, чрез която интересът на Аза може да бъде разбуден, а самият той да бъде афициран; третият подслон бива функционално обвързан с предходния по хилетичен път чрез кинестезите, които насочват преминаването от един импресионален момент към друг, като поддържат потока на иманентната темпорализация (вж. Husserl 2001). В този контекст „афекцията е резултат от разликите между преден и заден план и хилетичните полета, които „стимулират“ Аза и мотивират обръщането му към тях, т.е. „отговарянето“ на „стимула“. (Rabanaque 2017, 31). Така, чрез упражняването на методите на генетичната феноменология Хусерл успява да различи ролята на *пасивната интенционалност*, която направлява едно поле на живяна афектация, и нейната *предобектна конституция*, на която се основава и активната такава. Това поле се състои от *първична сенсибилност*, чиито неразривни аспекти биват *първичното хиле, първичните чувства и първичните кинестези*.

В своите по-късни ръкописи Хусерл допълнително експлицира преобръщането на фундиращите отношения между репрезентативния и афективния компонент, което се основава именно на хилетичното афициране и стимулиране на Аза, разполагащо емотивността между полюсите на привличане и отблъскване, на стремежа и нежеланието в осцилация спрямо пункта на безразличието (*adiaphoron*, казва Хусерл), които опримчват кинестетично неговото „Аз мога“ – движение, което има *телеологична* природа (ibid.). Към тази картина Хусерл не пропуска да отчете и ролята на *настроението*, което придружава конкретни (афективни) моменти и насочва обръщането на субекта към тях. И не на последно място – в тази сфера на първична афективност неизменно присъства и *оценността* компонент, който кристализира в порядъка на инстинктивността, която основава тенденциите към изпълване (на страната на удоволствието), насочващи сетивната кинестетична мотивираност. Именно кинестетичната *живост* на тялото, неговият афективен резонанс според Хусерл се явява една особена форма на интуитивен първичен праксис (*Urpraxis*), който овъзможнява последващите волеви такива. Така, изглежда, „афективността *qua* афицирането е свойството на първичната пасивна интенционалност, която мотивира оформянето на хилетичните полета и на кинестетичната организация“ (ibid, 32). В историческото разгръщане на опита тази телесна фундираност на засрещането със света бива подплатена от хабитуалностите, с техните *ако-то* зависимости, в които се „приютава“ *преддадеността* както на обичайния свят като *винаги вече конституиран*, така и на един *персонален Аз*, пред когото се разкриват собствените характерологични и личностни черти. Отлагането на предметния смисъл, придобит в историята на Аза, се вклинява в неговия *своеобразен синтетичен стил*, разстилащ се по ин-

тенционалният живот, чиято вторична пасивност осигурява задния фон на една *интенционална традиция*, сред който се разгръща хоризонтът на първичната пасивност. Това измерение се отнася не само до интрасубективната сфера, но и до интересубективното съвместно съществуване в лицето на идеята за *припокриването* с другите и примордиалното обобщностяване, която бива разгърната по-късно от феноменолога.

Една от невралгичните точки в неговата зряла феноменология бива илюстрирана от метафориката на *резервоара на миналото време* и гравитира около въпроса каква е ролята на афектацията и афективните сили в процесите на паметта и забравата; как е възможно едни сякаш изпразнени от афективна сила обекти – *празни репрезентации*, да навлязат отново в съзнанието – два аспекта, които възплащават и изследването на асоциацията. Този проблем, изглежда, може да бъде подобаващо адресиран чрез обръщането към това как настоящето повлиява хода на (с)помнянето и как изобщо съзнанието се отнася към обектите, които се явяват на неговия хоризонт; и не на последно място – дали, и ако да, как то афицира самото себе си в една форма на *себесхващане* на чистия Аз. Този момент, който може да бъде наречен *светова респонсивност* на Хусерловото съзнание, притежава сходства с възприятното/перцептивно съзнание на Фройд, което „се простира в света като мембрана от сенсибилност“ (Bergo 2021, 328).

Опитвайки се да вникне в процесите на припомняне, Хусерл предполага, че смисълът на тези утаени съдържания продължава да съществува в една „мъртва“ форма. Това, изглежда, е един възможен подстъп към отговора на въпроса, с който феноменологът се занимава дълго време, а именно докде се простира ретенцията. Той граничи с това състояние на афективно безсилие, където се сблъскваме по-скоро с неразличимост на обекта, на неговите импресионални белези, отколкото с неговото тотално изличаване. Подобна възможност би разкрила и ход към проблематизирането на естеството на такъв предметен смисъл, който, на пръв поглед, няма обект и сякаш е лишен от живот, която да захранва неговото евентуално пробуждане в хода на спонтанната асоциация (ср. Husserl 2001), тъй като тук става дума за умъртвяване *начина на даденост на обекта* откъм неговата афективна перспектива. Интенционалният предметен смисъл е станал *седиментиран смисъл*, преминавайки в модалност на скритост. Макар да не е афективен, неговите интенционални импликации не са изгубени. За Хусерл понятия като *съзнание*, *степен на съзнание* и *несъзнавано* са белязани от тази варираща градуалност. От тази гледна точка, под *несъзнавано* се разбира именно *нулата на живот на съзнанието*, която обаче не може да бъде сведена до нищо.

Мотивът за *афективната живот* изхожда от идеята на Хусерл за едно „преддверие на Аза“, мислено като вместилище, в което афективните сили, о(б)живяващи дадени обекти или събития, пребивават до потенциалния момент на мотивиране на тяхното пробуждане по пасивно асоциативен път, който обаче не е предзададен. Това е пред-Азовия аспект на афектация. Другият, Азов аспект,

пък се отнася до респонсивността на Аза, т.е. до начина, по който той бива насочен към обекта и се заема с него. Афективните сили, с тяхната активна живост, която остава потенциално смислово възвръщаща, дори и когато изглежда загубена в ретенцията и потънала в резервоара на миналото, се оказва в центъра на това, което Хусерл разглежда като *несъзнавано*, успоредно с процеса на ставането-съзнателен (осъзнатостта) или *засегнатостта* от обекта (ср. Husserl 2001, 214).

Подобно на Фройд, и Хусерл се оказва в позицията на търсене на *енергиен мотив*, вклинен в проблематиката на афективността, който идва, за да задвижи завръщането на потъналите съдържания. Той обаче не стъпва върху основанията на една икономическа динамика, а на самата релефност на афективната потенциалност на опита, чийто поток бива неспирно „подхранван“ от оттеглянето на преминали и нахлуването на нови импресионални моменти (*правпечатления*), чийто затихващ или изпъкващ предметен смисъл бележи степените на съзнание (за нещо). Така той става в „особен смисъл несъзнаван“, когато в предметите вече не носят индекс за афективност.³⁾ Протичането на живото настояще е опримчено от тази релефност на падове и висини на живостта на пресичащите се афектации, която същевременно бива разположена в една област на трептяща, пулсираща нулевост – на нулев афективен хоризонт, на хоризонт на нулева нагледност (*ibid.*), които извират от живото тяло като *Nullkörper* или *абсолютен център на ориентация*. Тази нулевост обаче, както бе споменато, не е равнозначна на нищо. Тя не е нито зона на нулева възбудимост, нито е порив към енергийна хомеостаза в смисъла на енергетичните принципи на Фройд, а е динамична област на предафективност, на времево модализиране на предметния интенционален смисъл към скрит, седиментиран такъв, който може да бъде отново разбуден във и от потока на живото настояще. Телесните и осезателните афективни сили „оживяват“ настоящите асоциации, спомени и дори антиципации. ... [Самите] афекти, изглежда, биват както предсъзнавани, така и съзнавани, подобно на неговите [на Хусерл – бел. авт.] феноменологически „хоризонти“, които правят всички обекти понятни“ (Bergo 2021, 331).

Според Берго естеството на ейдетичния подход на Хусерл основава неговия ход на преминаване от изследването на афекта към това на чистата афектация, т.е. до редуцията (и редуцирането) му до онова, което привлича вниманието, бидейки „оголено“ от всяко психологическо съдържание, като същевременно биват избегнати и наукообразните дискурси, отнасящи се до полето на неврологията. С хода на отделяне и заскобяване на качествения аспект на афекцията до нейното представителство обаче, той се достига още веднъж до ареала на Фройдовата психоанализа, този път чрез понятието за *изтласкване*, макар и през доста различна призма. Казано накратко – при Фройд изтласкването е *конститутивен елемент* на несъзнаваното (ср. Freud 2014). В настоящия феноменологически контекст обаче несъзнаваното е плод на минаването на времето, на *времето модализиране на афективните перспективи в ретенционалния континуум*. То все пак, поне в интерпретацията на

Бегу, бива до голяма степен „очертано“ от непосредствени афективни конфликти, изгласкването на афективни тенденции и тяхното ретенционално отехтяване. Докато за Фройд афективният момент на изгласкването кристализира чрез либидното разцепление между афект и идея, то във феноменологичния прочит става въпрос за привидно лишени от съдържание *афективни сили*, които влизат в (антагонистични) взаимоотношения. За да станат те описателно достъпни, залегалите в тях предафективни операции трябва да се „покажат“ в преживяването.

Допълнителен момент на близост с психоанализата по тази линия може да бъде открит и в самия начин, по който се явява афективното спомнено. Някои събития могат да оставят своя сетивен белег в ретенциите, както е случаят с непоносимата болка например. В спонтанната асоциация нейният обект може да бъде извикан наново пред съзнанието, но самите (сенсibilни) качества на болката не биват идентично изживени. Това сякаш отдава на базови сетивни чувства, като удоволствието и неудоволствието да бъдат „дисоциирани“ от обекти и представи, подобно на Фройдовото изгласкано (ср. Vergo 2021, 333).

От гледна точка на Хусерловите анализи, различните афективни сили могат да се окажат оркестрирани както в състояние на съзвучие, така и в такова на конфликт или хаос. Макар и да разглежда като възможна стартова точка именно сетивният хаос, за Хусерл от него, благодарение на пасивните синтези, основани на идентификация и контраст, на преулавяне в антиципацията, ще произлезе ред. Що се отнася до различните сетивни полета обаче, Хусерл не успява да даде твърд отговор, но отново в дух, близък до психоанализата, говори за конфликт между афектациите, между техните мотивации, чието разрешение обаче не води до изключване на по-слабата сила, а по-скоро до нейното потискане, сводяване или помиряване в „хомогенната сфера на времето“ (ср. *ibid.*).

Съгласно горното изложение, афектациите имат различна сила на афицируемост, техният ход на афициране не е тъждествен, а разполага със собствена *настоятелност* към завладяването на интереса на Аза, чиято тенденция на обръщане бива по-слаба или по-силна (ср. Vègout 2000, 183). Основна черта на „самото битие на афектацията“ е не само това, че тя завладява вниманието, но и че обръщането на Аза не прекратява нейното въздействие. Именно в осцилиращото „противоборство“ между действителна афектация, която в своето приоритизиране обема Азовия интерес, и „загълъхането“ и задръжката на по-слабите (безразлични) афективни тенденции кристализира пасивността на афективния живот. Вторите биват изгласкани в несъзнаваното. Илюстрация за това е Хусерловият пример за експлозията, която за момент заглушава наличните преди нея по-слаби афектации, като ги отправя в периферията на съзнанието.

Този динамичен процес на осцилиране и обновяване на насочеността, изтъкват Бегу, бива основан на самата структура на полето на съзнанието, която позволява интересът на Аза в даден момент да бъде отправен към един тематичен обект – *до достъп до действителност*, докато останалите налични афектации

остават на заден план. Съществуването на Хусерловото несъзнавано бива досеганато именно чрез изтласкването и утаяването на една област на нулева степен на афектация, от която „изплува“ импресионалната конфликтност на афектациите и техните смисли. Както бе отбелязано по-горе, това е сфера на пасивност – феноменологическото изтласкване, твърди Бегу, не е волево действие, индуцирано от Аза като отрицателен отговор спрямо дадена неудовлетворителна афектация, а напротив, то е „реакция на самите хилетични единства, съафектиращи в полето на живото настояще“ (ibid, 186). Азът не участва в този процес интенционално, като вземаща решение инстанция, неговите евентуални предпочитания и насочвания са плод на инстинктивна пасивност, на пасивен интерес и интуиция, която бива фундирана и хабитуално и която задава цялостния стил на преживяването. Все пак именно в предпочитанието и афинитета Азът може да „устои“ на дадена афективна настоятелност. Любопитството, както и аскезата например могат да бъдат мислени като особени разположения, които се проиграват във волитивната възможност за временно заскобяване на непосредствени инстинктивни апели. Заемането на подобна перспектива, не на последно място, позволява на Хусерл да изведе афективния конфликт отвъд антагонизма на съизмерването на количеството сила към проблема за пасивната ангажираност.

За разлика от Фройдовия прочит, както забелязва и Бегу, тук, макар и оттеглило се, обектното значение остава незасегнато и непроменено и не подлежи на преобразуване (Bègout 2000, 188). Хусерловото изтласкване не разделя по необходимост афект от представа и нейния оригинален смисъл, а участва в модифицирането на афективните перспективи. Именно поради това и дисоцираността, за която Берго говори, не е плод на разцепление или изместване на афекта спрямо обект (или представа), в което биват загнездени паметовите следи, а на разбуждането и извикването на предметния смисъл.

Друга съществена линия, която може да бъде експлицирана в този пункт, е свързана и с мотива за несъзнаваните афекти, който в известна степен остава амбивалентен по протежение на трудовете на Фройд, макар многократното му теоретично отхвърляне от страна на психоаналитика. Неговият основен довод се опира на хилетичната настоятелност на афекта, която закопчава *осъзнатост за преживяването* към *съзнание за телесната усетимост* в едно текущо възприятие. *Несъзнаваните възможности за страх* обаче, както ги нарича Фройд (ср. Freud 2019, 178) – формулировка, изхождаща от постулата, че афектите и чувствата не могат да бъдат несъзнавани, тъй като трябва да бъдат „прочувствани“, сякаш идва, за да бележи именно онази афективна оживеност, която не бива унищожена във (феноменологическото) несъзнавано:

„Следователно изтласкването на афектацията не влече автоматично съответното отслабване на афективната сила. Тъкмо наопаки, афектацията може да устои и да постоянства в стремежа си към „удовлетворение“ (т.е. обръщането на аза). Нейното изтласкване може дори да има за следствие едно реално увеличаване на

афективната ѝ мощ, сякаш потискането, чиято жертва е тя, в замяна увеличава нейната собствена сила“ (Vègout 2000, 188).

Нека изтъкнем и още един момент в съпоставката на двата прочита, що се отнася до скицирането на тяхното собствено темпорално разгръщане. Изтласкването в психоанализата е процес, който класически бива мислен като продължителна прогресираща работа по удържане на скритост (на представи, сцени, образи и т.н.) в ареала на несъзнаваното, чийто вектор сочи назад, към преустановяването на завръщането на нещо минало в настоящето, докато феноменологическото изтласкване може да бъде характеризирано по-скоро като процесуалност, която струи и се движи в потока на времесъзнанието. Фройдовото изтласкване *трае* с помощта на цензурата като язовирна стена пред напора на изтласкването, а феноменологическото по-скоро се носи *заедно* с живото настояще, докато самото задържане на афективните тенденции се разгръща като иманентна черта на феномена на минаването на времето и засрещането на конкуриращи се афектации.

Вместо заключение. Тревога, рождена травма и примордиалността на афективния опит

На финала трябва да отбележим, че особеното разрояване на перспективи в опита за мислене на проблеми като несъзнаваното, изтласкването и самата афективност – както в тяхното успоредяване, така и през контактната повърхност на техните допир и демаркация – през аналитичните постановки на класическата психоанализа на Фройд и трансценденталната феноменология на Хусерл бива заложено от (научните) нагласи, подети от двамата мислители, както отбелязва Финк. Макар процесите в несъзнаваното в никакъв случай да не трябва да се разбират, на първо място, през призмата на патологичността и болестта, то те по правило се докосват и биват докоснати от топоса на травмата – като събитие от историята на живота, и травматичността – като същностно измерение на конститутивната крехкост на опита, то феноменологията и вдъхновените от нея терапевтични и аналитични практики, като феноменологическата психопатология и Dasein анализата, разполагат мисленето на тези проблеми на едно много по-флуидно и същевременно фундаментално равнище.

Според нас подобен подход би могъл да хвърли повече светлина върху редица проблеми, като този за преноса на сетивни усещания в душевната сфера при Фройд и съответно – на една Хусерлова интерпретация. Макар и при двамата сърцевината на протосъбитието да черпи от (телесното) сетивно връхлитане, докато при Фройд неговото проиграване идва в завръщането на самото усещане по пътя на аналогията – при болката например, то за Хусерл това, което бива разбудено (и разбудящо), е самата афицируемост в своята засегната оживеност. Въпреки че Хусерл не отдава специално внимание на характера (или качествения аспект по Фройд) на афективните сили, то в хода на спонтанната асоциация афектите биват мислени като хоризонтно отнесен опит, който притежава емоционални и сетивни качества.

Така например едно бъдещо разглеждане на проблема чрез Хусерл и Фройд би се насочило към особеното разминаване, пред което достигат Фройдовите проблематизации на първичните форми на афектация, каквато се оказва т.нар. *кръговост на тревогата* (ср. Vergo 2021, 315). Тя поставя травмата на раждането в контекста на една себевоет, която сякаш все още плува в безтегловността на зараждащата се диференциация между субект и обект. Обръщането към полето на афективността, на инстинктивността и на най-архаичните нива на предконституция на опита в сферата на примордиалността при Хусерл би могло да мисли тревогата през нейния хилетичен синтез от данни и различните ѝ афективни форми.

С благодарност към доц. д-р Светлана Събева, която ни насочи към тази линия на мислене в доклада си "Несъзнаваното и изтласкването като времеви феномени: Хусерл и Фройд" от 2017 г.

БЕЛЕЖКИ

1. За повече по въпроса вж. Legrand, Trigg 2017.
2. Поместени в „Хусерлиана“ XXXIII.
3. В този контекст Бегу отбелязва и трудността за демаркация между първична и вторична, т.е. разбудена афектация, дискутирайки възможността за едно първично несъзнавано, което не идва откъм миналото (Bégout 2000, 183) – проблем, който бива многократно отхвърлен от Хусерл с оглед на модуса на даденост и нееднозначността между нетематизиране и несъзнавано.

REFERENCES

- BÉGOUT, B. 2000. *La Généalogie de la Logique. Husserl, l'antéprédicatif et le catégorial*. Paris: Librairie Philosophique J. Vrin.
- BERGO, B. 2021. *Anxiety: A Philosophical History*. Oxford: Oxford University Press.
- GEORGIEV, D. 2020. Habituality, Modality, Identity. *Heterodoxy Journal*, 1 – 2(1), 97 – 124. [in Bulgarian]
- FINK, E. 1998. The Problem of the Unconscious. *Critique and Humanism Journal*, 5(5), 107 – 109. [in Bulgarian]
- FREUD, S. 2014. *Psihologia na nesaznavanoto*. Sofia: Kolibri.
- FREUD, S. 2019. *Tekstove za kulturata – chast 1*. Sofia: Kritika i Humanizam.
- HUSSERL, E. 1977. *Cartesian Meditations: An Introduction to Phenomenology*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- HUSSERL, E. 2001. *Analysis Concerning Passive and Active Synthesis. Lectures on Transcendental Logic*. Translated by Anthony Steinbock. Dordrecht: Kluwer.

- LEGRAND, D. & TRIGG, D. 2017. *Unconsciousness Between Phenomenology and Psychoanalysis*. New York: Springer.
- RABANAQUE, L. 2017. Percept, Feeling, Pragma: Some Static and Genetic Connections. In: WALTON, R., TAGUCHI, S., RUBIO, R. (Eds.) *Perception, Affectivity, and Volition in Husserl's Phenomenology*. New York: Springer, 21 – 34.
- SABEVA, S. 1998. *The Unfulfilled Experience* (an archeology of intentional obstacles). *Critique and Humanism Journal*, 5(5), 95-106 [in Bulgarian]
- SMITH, N. 2012. The Temporality of Sexual Life in Husserl and Freud. In: Bornemark, J. and SCHUBACK, M. (eds.). *Phenomenology of Eros*. Södertörn: Södertörn University, 171 – 192.

ANALYTICS OF AFFECTABILITY: AROUND THE PROBLEM OF THE PHENOMENOLOGICAL UNCONSCIOUS

Abstract. The problem of the relationship between consciousness and unconsciousness has proved to be not only a neuralgic point in the interdisciplinary debates throughout the 20th century, but one which maintains its notable place in the present day. Taking the long and complex history of the encounters between Sigmund Freud's psychoanalysis and Edmund Husserl's mature phenomenology as a theoretical background, the present paper offers a novel approach towards the consciousness/unconsciousness problem, situated within the peculiar sphere shaped by the dialogue between Freudian and Husserlian notions. What we offer is a preliminary sketch for an *analytics of affectability* that opens a path toward reexamining some key psychoanalytical concepts such as *unconscious*, *repression* and *memory* which can be a valuable contribution to the development of phenomenological conceptualizations of different forms of traumatic experience.

Keywords: phenomenology; affectability; affectivity; unconscious; Husserl; Freud

✉ **Denitsa Nencheva, PhD Student**

ORCID iD: 0000-0002-0856-8288

Plovdiv University "Paisii Hilendarski"

Plovdiv, Bulgaria

E-mail: denicanencheva@uni-plovdiv.bg

✉ **Desislav Georgiev, PhD Student**

ORCID iD: 0000-0002-2296-2361

Plovdiv University "Paisii Hilendarski"

Plovdiv, Bulgaria

E-mail: desislavgeorgiev@uni-plovdiv.bg